

SOUTH-WEST
UNIVERSITY
·NEOFIT RILSKY·

BLAGOEVGRAD, BULGARIA

VOLUME 5
2007

SCIENTIFIC Research

ISSN 1312-7535

ELECTRONIC
ISSUE

Влияние на административно-териториалното устройство на страната и териториалната организация на публичната администрация за ефективното осъществяване процеса на регионално развитие в условията на евроинтеграция

Радослав Радославов – докторант на самостоятелна подготовка към катедрата по “Публичноправни науки и публичен мениджмънт” на Правно-историческия факултет, ЮЗУ “Неофит Рилски” – гр. Благоевград

Административно-териториалното устройство на страната към настоящия момент е уредено в чл. 135, Глава седма на Конституцията на Република България, съгласно който територията се дели на общини и области.

Институционалната и организационната структура на местното самоуправление, касаеща общините, е закрепена в членове (136-141) от Основния закон.

Функциите на областта като административно-териториална единица за осъществяване на държавното управление по места, с оглед осигуряване съответствието между националните и местни интереси, както и прилагането на регионалната политика, се съдържат в чл. 142 и чл. 143.

Териториалната организация и нивата на управление произтичат от императивните изисквания на Конституцията.

Общините са основни административно-териториални единици, в които има местно самоуправление.

Духът на тази цялостна конструкция, показваща същността на унитарния характер на българската държава, нейният централизиран характер произтича от чл. 2, ал. 1, според който:

„Република България е единна държава с местно самоуправление, като в нея не се допускат автономни териториални образувания”.

България има исторически традиции в сферата на административно-териториалните реформи.

Средно на 12 години са извършвани такива реформи, като в повечето случаи те са се отнасяли за административно-териториалните единици на така нареченото „надобщинско ниво”.

В различните исторически периоди са се редували околии, окръзи и области.

По отношение на общините промените са били също много динамични, отнасящи се преди всичко към тяхното увеличение или намаляване като брой, с което се е променяла и големината им. Проведените административни реформи досега се характеризират с липса на дълготрайност, системност и необвързаност помежду им¹, както и силен превес на държавните интереси, изразени чрез централизма над местните интереси.

Проведената през 1995 г. реформа утвърди сегашното състояние на общините и областите в навечерието на влизането ни във Европейския съюз.

Практиката в последните години след прилагане на последната реформа показва, че преобладаващата част от българските общини нямат достатъчно собствен потенциал,

¹ „Структура и функциониране на местната и регионалната демокрация. Състояние през 2002 г. България” Национален център за териториално развитие (НЦТР), стр. 8. – www.mrrb.government.bg/doc33.

за да реализират ефективно принципите на местното самоуправление, както и мероприятията на регионалната политика.

Реалното самоуправление е почти невъзможно за общините в най-тежко социално-икономическо състояние.

Същевременно при провеждането на регионалната политика между общините и централната власт има своеобразен „управленски и финансов вакуум”, който спъва ефективността на регионалното развитие.

Липсата на управленски правомощия и съответстващи ресурси на надобщинско ниво е най-наболелият проблем на институционалния капацитет за прилагане на регионалната политика.

Проблемът се задълбочава още повече след реалното ни влизане в Европейския съюз, защото освен процеса на осъществяване на регионалното развитие, близо 2/3 от европейското законодателство се изпълнява на регионално ниво.

Наистина Европейският съюз, чрез своя оперативен орган Европейската комисия, досега не е поставял изискването за въвеждане на регионално ниво на управление

В Бялата книга по разширяването от 1995 г. Европейската комисия изтъква единствено необходимостта от изграждането на административен капацитет, като оставя на България правото на избор на конкретния модел за създаването му, съгласно съществуващите условия и национални традиции.

Практиката и времето, както и опита на повечето страни-членки доказва, че половинчатите мерки никога не са довеждали до качествени резултати.

Регионалното самоуправление е ново, по-високо ниво в развитието на местната демокрация. То може да създаде балансирана и ефективна управленска система, която да осигури условията за устойчив икономически растеж на страната и нейните региони.

Създаването на второ ниво на местно самоуправление ще подсигури необходимата подкрепа на общините от по-горно ниво на управление и най-важното – ще даде възможност за реализация на принципа на субсидиарността.

Съвместяването на започналия процес на децентрализация и административно-териториалната реформа ще създадат солидни предпоставки за оптимално преразпределяне на правомощия, функции и отговорности за постигането на ефикасна и ефективна система на управление.

Административно-териториалното устройство на съответната страна не се изчерпва само с броя на управленските нива. Тук влизат и други важни параметри на конкретните административни системи, като оптимална големина на местните структури от първо и второ ниво, както и степента на децентрализация и др.

Големината на общините и регионите и връзката с ефективността им на функциониране според повечето специалисти по местна и регионална демокрация е повече от очевидна.

Практиката по недвусмислен начин доказва, че малките териториални единици не са подготвени за широкомащабното планиране на местно и регионално развитие и нямат необходимите интегрирани системи за предоставяне на услуги.

Нарастването на големината особено на по-малките общини води до по-добри резултати в сферата на икономическата ефективност и на демократичните постижения.

В много документи под понятието „големина” се разбира не само броя на населението, но и други елементи, свързани с него като: гъстотата на населението, географски пропорции, местна икономика и др.

Големината на отделната териториална единица е свързана и с логиката на принципа на субсидиарността, както и степента на децентрализация.

Аргументите в полза на по-големите местни и регионални структури са повече

от аргументите в полза на малките и раздробени местни единици.

По-големите общности осигуряват на своите жители повече и по-разнообразни услуги, защото в този случай действа т.н. „икономия на мащаба”.

В тази връзка някои европейски страни през последните десетилетия са намалили броя на общините си посредством обединяване (сливане). В тази категория са страни като Дания, Швеция, Германия, Гърция, Великобритания, Австрия и др.

Големината обаче също има предел, след който преимуществата се превръщат в пречка. Примери за това са общините-мегаполиси, които съзнателно са разпределили територията си на различни райони за по-оперативна работа.

Разбира се, има и противници на окрупняването на общините, чиито аргументи се базират на това, че малките общности дават по-голяма възможност на гражданите да влияят върху взимането на управленските решения на местно ниво, както и да осъществяват контрола върху тях. Връзките между гражданите и управляващите са по-силни, защото хората се познават – те не са отчуждени, като тези в големия град.

Малката големина на местните структури обаче дава път на надмощието на местния елит или олигархия, защото тук политическите партии и неправителствени организации са почти символични участници.

Все пак от многобройните проучвания се е достигнало до схващането, че оптималната големина за една община, изразена чрез броя на населението е около 40 000 души.

Такова мащабно изследване е проведено и отразено в доклад от 25.09.2001 г. на Експертния комитет по рамката и структурата на местните и регионални власти към Управителния комитет по местна и регионална демокрация на Съвета на Европа.

Положението на българските общини по отношение на големината им, изразена чрез броя на жителите им е следното:

Население на общините в Република България, 2001 г.

Брой население	Брой на общините	% от общия брой общини	Население от групи общини	
			брой	% от население
До 1000 жители	0	0,0	0	0,0
От 1001 до 5000 жители	28	10,6	94 582	1,2
От 5001 до 10 000 жители	71	27,0	529 954	6,7
От 10 001 до 50 000 жители	131	49,8	2 733 112	34,3
От 50 001 до 100 000 жители	21	8,0	1 493 196	18,7
От 100 001 до 500 000 жители	11	4,2	1 949 016	24,4
Над 500 000 жители	1	0,4	1 173 811	14,7
Общо	263	100,0	7 973 671	100,0

Източник: „Структура и функциониране на местната и регионалната демокрация. Състояние 2002 г. България” – НЦТР, Таблица 3, стр. 11. – www.mrrb.government.bg/doc33

От таблицата е видно, че преобладават общините с население от 10 000 до 50 000 жители – 131 (49,8 %). Средно в една българска община живеят около 30 300 жители.

Най-малката община е с 1 200 жители, а най-голямата е Столичната ОБЩИНА със 1 173 811 жители.

В една българска община има средно около 20 населени места.

Съотношението между показателите за територия и население на местните и

регионални власти се съдържа в следващата таблица:

Показатели за територия и население на местните и регионалните власти в България

	Територия в кв. км (2000 г.)			Население (2001 г.)		
	най-малка	най-голяма	средна	най-малко	най-голямо	средно
Област	1 348,9	7 748,1	3 964,4	131 215	1 173 811	284 774
Община	44,4	1 366,6	422,1	1 153	1 173 811	30 318
Район	2,6	384,7	46,6	9 369		52 257
Кметство	-	-	-	-	-	-

Източник: „Структура и функциониране на местната и регионалната демокрация. Състояние 2001 г. България” – НЦТР, Таблица 4, стр. 12. – www.mrrb.government.bg/doc33

Ефективната регионална политика във висока степен зависи от правилното райониране, от постигане оптималните граници на регионите. Според някои автори, като доцент Дончо Конакчиев, районирането е основна концепция в регионалистиката и е задължителна предпоставка за успешна регионална политика.

Районирането може да бъде икономическо, на базата на административно-териториалното деление, на физико-географски принципи, за нуждите на определен тип планиране и др. В историята на Република България са известни няколко опита за икономическо райониране през 30-те и 70-те години на миналия век.

Практиката на страните с успехи в регионалното развитие доказва, че най-добрият вариант е този, при който икономическите и административните граници са еднакви.

Един от чуждестранните консултанти, подпомагащи изготвянето на Закона за регионалното развитие – проф. Тройнер, поддържа тази теза:

„Идеалният случай е районите да бъдат формирани и натоварени с компетенции и средства, за да осъществяват ефективно и ефикасно програмите за регионално развитие. Това изисква „икономическите райони” (районите за планиране и управление на регионалното развитие) да са идентични с районите, очертани от физическото планиране и с административните райони.”

Настоящото административно-териториално деление на страната с 28 области, чиито граници са границите на бившите окръзи е спирачка за реализирането на ефективна регионална политика и е в сериозно противоречие с принципите на районирането, подпомагащо регионалното развитие.

Областта като административно-териториална единица е подходяща за координация на децентрализираните държавни служби и оперативно управление на подразделенията на централизираните ведомства, но тя не може да осъществява мероприятия с по-голяма мащабност, надхвърлящи границите ѝ. Това важи с особена сила за програмите на Европейския съюз, осъществявани от структурните фондове.

Опитът на т.н. „социалистическа регионалистика” от 80-те години на миналия век отдавна е дал своя категоричен отговор за непригодността и задържащото въздействие върху развитието на икономиката за районирането на България на бившите (днешни) 28 административно-териториални единици. Съгласно постановката за териториалната ограниченост на ползите от обществени блага, оптималният брой на териториалните единици и техният мащаб зависи от броя на ползвателите на обществени блага на съответното териториално ниво. Колкото е по-голям мащабът на териториалната единица, толкова „цената за ползване на обществените блага за всеки

отделен потребител ще бъде по-ниска” (доц. Дончо Конакчиев).

Икономическият просперитет на определена административно-териториална единица зависи не само от качеството на публичния мениджмънт, който я управлява, но и от наличието на екзистенц минималните ресурси във всички аспекти на това понятие.

Поради тази причина и във връзка със изискванията на Европейския съюз за провеждане на политиката на икономическо и социално сближаване, в България бяха създадени „районите за планиране”, съответстващи на ниво NUTS 2. Процесът по определяне границите на районите беше сравнително продължителен.

Критериите за формиране на районите за планиране не са малко и не се свеждат единствено и само до броя на населението във съответния район.

Изискванията² за териториалния обхват на всеки район за планиране са следните:

- Да са сравнително малко на брой и достатъчно големи и разнообразни от гледна точка на природно-ресурсния потенциал и социално-икономическото развитие;
- Да не са прекалено големи, за да бъдат „управляеми”;
- Да имат общи (обединяващи) проблеми и да е налице желание на местните субекти на регионалното развитие за съвместна работа;
- Да бъдат съобразени с основните природо-географски единици и историческите традиции;
- Да имат сравнително добре развита мрежа от градски центрове, в т. ч. и изявени центрове за растеж;
- Да включват цели административно-териториални единици (области);
- При обособяване на районите за планиране да се изхожда като ориентир от съществуващи в миналото схеми на районно деление на страната.

Вариантът на райониране е много важен, защото от него зависи потенциалът и перспективата за развитие на района, както и анализа на регионалните различия, въз основа на който ще бъде определена конкретната регионална политика и размера на финансовите средства, които ще бъдат осигурени от структурните фондове.

Именно затова за разлика от широката публика, известно недоумение буди публичното аргументиране с показателя „брой на населението” на последната промяна на границите на районите за планиране.

Районите за планиране, освен за регионално планиране и статистика, трябва да осигуряват и прилагането на тези планове на практика.

Този недостатък едва ли ще бъде решен само с изграждането на институционален капацитет в лицето на техническите дирекции, намиращи се в централните на районите за планиране.

Подобна идея за административно-териториална реформа, базираща се на изискванията на устойчивия икономически растеж е лансирана в друго конкретно историческо време и то в не толкова далечната 1987 г., т. е. преди 20 години. Тя се съдържа в „Основните положения на концепцията за по-нататъшно изграждане на социализма в НР България”, заглавие, което днес звучи еретично и архаично.

От тази вече забравена разработка все още има какво да се почерпи като идеи, осъзнат опит и желание за промяна на „блатното статукво” на неизкоренимата и възпроизвеждаща се бюрокрация. По-долният абзац едва ли се нуждае от коментар.

² Васил Маринов. „Особености на районите за планиране”, Национален център за териториално развитие, стр. 4. – www.montana-bg.info/documents/publikacii/05.10.2006/vmarinovbg.doc

Той доказва, че регионалистиката в България не е от вчера, че по проблемите на регионалното развитие се е работило отдавна, отговорно и добросъвестно:

„Принципни изменения са необходими и в средния ешелон в териториален аспект. Тук отново трябва да се започне от общината, от нейните нови функции, права и отговорности, за да стане тя жизнена териториална общност в икономическо, социално и духовно отношение.

- От тази гледна точка трябва да се преоцени и броят на сегашните общини, и територията, която те обхващат.
- Сега редица общини са създадени съвсем изкуствено, за да се поддържа определения статут на окръзите. Съществуващите окръзи вече са изчерпали своите възможности и ще задържат развитието на народното самоуправление.
- Оформили са се и такива стереотипи в отношенията община-окръг, които, ако не бъдат разрушени структурно, общината не може да бъде отворена система.

Назрял е моментът да се окрупнят окръзите, като новите структурни единици – областите, се формират като големи териториални комплекси. В тях да се търси и хармонично развитие на производителните сили и териториалната инфраструктура, и охрана на природната среда, и отваряне на общините към цялата страна.

- По този начин границите на фактически обособилите се териториални икономически райони по същество ще съвпаднат с „границите” на новите области. В същото време чрез тези нови териториални комплекси посредством икономическите лостове ще можем да възстановяваме и развиваме по-нататък жизнеността на цялата територия на страната на всички общини, ще се преодолеят много от причините, пораждащи обезлюдяването на редица селища.
- Областите трябва да отговарят на системата за комплексно обществено обслужване на населението, тъй като общините са твърде малки, за да могат да обхванат цялостно решаването на този проблем.”

Тази разработка е наистина впечатляваща, независимо от увеличената дистанция на времето. Само като административно-териториални единици регионите (районите за планиране), могат да бъдат единни социално-икономически системи, способни да осигурят всеобхватния просперитет на териториалната общност. Териториалните общности са нещо твърде далечно и различно от отредената роля на настоящите и бъдещи райони за планиране като статистически единици.

Особено важна причина за извършване на ново райониране на регионите като административно-териториални единици, са европейските тенденции, произтичащи от процеса на регионализация на Европа в последните десетилетия.

Регионализацията изисква появата и функционирането на т.н. „регионално самоуправление”, което придобива ново общоевропейско съдържание. Регионалното самоуправление е предпоставка за успешното усвояване на европейските структурни фондове от страните-членки на Европейския съюз.

Бъдещото развитието на регионалното самоуправление в Република България в голяма степен ще се обуславя и от Европейската харта за регионално самоуправление, чийто проект е предложен от Комитета на регионите към ЕС. Наистина до този момент хартата е приета само от 5 държави и не е ратифицирана от нито една. Но посоката на развитие е тази и нейното приемане от повечето страни-членки е въпрос, който все някога ще бъде решен. Според Европейската харта регионът е основно ниво за осъществяването на европейската интеграция. Хартата дава следната легална дефиниция за регионално самоуправление:

„Под регионално самоуправление се разбира правото и ефективната способност на най-големите териториални власти в рамките на всяка държава-членка, които имат

изборни органи, намиращи се между държавата и местните власти и разполагащи било то с прерогативи от държавно естество, да поемат за своя сметка и на своя отговорност, а също и в интерес на своето население, значителна част от въпросите с обществена значимост съгласно принципа на субсидиарността.”

Според проекта на „Европейска харта за регионално самоуправление” принципът на субсидиарността е основен, който дава възможности за еднаква легитимност на четирите нива на управление – местно, регионално, национално и европейско.

Особено важно обстоятелство е прокламираната същност на регионализацията според Хартата. Според нея регионализацията не трябва да се осъществява за сметка на самоуправлението на местните власти и е необходимо да се основава на лоялност към съответната държава.

Изграждането на регионални органи на самоуправлението на базата на насоките, указани в Европейската харта за местно самоуправление е едно от основните изисквания и на Препоръка 45 на Конгреса на местните и регионални власти в Европа от 28 май 1998 г., приета на неговата трета сесия и отправена към компетентните български власти.

По отношение процеса на регионализация на Република България, Конгресът на местните и регионални власти предлага на компетентните български органи да проведат значителна законодателна реформа, определяща второто ниво на самоуправление с демократично съставени органи за вземане на решения.

Докато изчакват осъществяването на тази изключително важна и отговорна реформа, е необходимо българските власти:

- Да определят без забавяне метод за икономическо и териториално планиране на принципа на местни филиали;
- Да изяснят връзката между „регионално, пространствено планиране” и „регионално развитие”;
- Да предоставят на представителите на държавата на регионално ниво пълномощия и необходимите средства и по този начин да улеснят координацията на всички програми за развитие, изготвени от общините, като такава координация трябва да се формира на базата на финансовото изравняване на общините, съгласно чл. 9, 5 от Европейската харта за местно самоуправление.
- Да обсъдят евентуалното създаване на регионални фондове за развитие и други финансови източници, подпомагащи съфинансирането;
- Да не се пренебрегва междурегионалното развитие и програмите за географско развитие (Черно море, Дунав, планинските райони, равнините и др.).

Вече осем години след приемането на Препоръка 45 на Конгреса на местните и регионални власти няма изпълнение на най-важните точки в препоръката и оттам до съществена промяна на нивото на регионализацията в страната ни, въпреки Обяснителния меморандум, от страна на българското правителство преди приключване на преговорите по Глава 21, касаеща регионалната политика.

Причини, спъващи фактори и оправдания, винаги е имало. Но истината е една – в практически план все още сме далеч от европейските разбирания за регионализация.

Нуждата от поява на регионалното самоуправление (второ ниво на самоуправление) произтича и от специфичните български условия. Около 2/3 от българските общини (170) не могат да осъществяват голяма част от функциите си, съгласно изискванията на ЗМСМА. Това са общини без необходимия икономически, финансов, природен и кадрови ресурс за реализация на тези функции. Много малко на брой общини, при осъществената на практика централизация и децентрализация на

думи осъществяват качествено своите функции. Тези общини обаче имат на разположение високо ефективен публичен мениджмънт, ежедневно проявяващ висок професионализъм и иновационна нестандартност.

Централистичната тенденция в България едва ли скоро ще бъде преодоляна, като се има предвид настоящата практика на регионалното развитие. Нищо ново не е научено и нищо старо не е забравено. Подобна аномалия във висока степен е избегната във страните на ЕС, където разпределението на правомощията между държавата, общините и регионалните власти е много по-децентрализирано, отколкото у нас:

Сфери на дейност	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1. Обществен ред и безопасност																
1.1 Полиция	до	по	до	д	д	д	дао	а	до	д	-	д	дпо	о	до	д
1.2 Противопожарна охрана	о	о	д	до	о	о	по	о	до	д	о	-	по	о	о	о
1.3 Гражданска отбрана	по	по	до	д	до	д	дао	п	д	до	о	до	дпо	по	о	дпо
2. Образование																
2.1 Предучилищно	о	о	о	д	о	до	дао	о	о	о	о	о	о	о	о	о
2.2 Начално и основно	о	о	о	д	по	до	дао	о	о	о	о	о	до	о	о	о
2.3 Средно	о	по	о	д	по	до	дао	по	д	п	по	о	дап	о	до	о
2.4 Професионално техническо	до	по	до	д	до	до	дао	ап	д	дп	п	до	да	о	д	о
2.5 Висше	д	до	д	д	д	д	дао	д	д	д	-	д	дп	д	д	д
2.6 Обучение на възрастни	п	о	д	до	по	до	дао	п	-	дп	о	о	да	о	д	о
3. Обществено здравеопазване																
3.1 Болнични заведения	п	о	до	д	п	до	да по	а	до	дп	-	о	д	дпо	до	п
3.2 Индивидуално здравеопазване	д	о	о	-	по	до	да	а	до	по	-	о	п	до	до	п
4. Социално благополучие																
4.1 Детски ясли и градини	п	о	о	до	о	о	апо	о	до	о	о	о	о	до	о	о
4.2 Социално подпомагане	д	о	до	до	о	до	апо	о	о	по	-	о	по	о	до	о
4.3 Социални домове	по	о	до	до	о	о	да по	о	-	о	-	о	по	о	-	до
4.4 Социално осигуряване	д	о	д	д	дпо	до	да	-	-	д	-	о	д	до	-	д
5. Жилища и урбанизация																
5.1 Жилища	о	до	до	д	о	до	апо	-	-	до	-	о	дпо	о	д	о
5.2 Градоустройство	о	до	до	до	о	до	апо	ао	до	по	о	о	по	о	о	о
5.3 Регионално планиране	п	д	д	п	о	а	п	-	-	п	п	о	да	п	до	о
6. Околна среда и обществена хигиена																
6.1 Пречистване на водите	д	до	до	о	о	о	о	по	о	о	по	о	о	п	о	о
6.2 Събиране на битови отпадъци	о	о	о	о	о	о	о	по	о	о	о	о	о	по	до	до
6.3 Гробища и крематориум	о	о	о	о	о	о	о	о	о	о	о	о	о	о	о	о
6.4 Кланици	п	д	д	о	о	-	о	о	о	о	о	-	о	п	о	о
7. Култура и свободно време																
7.1 Театри, концертни зали	дпо	по	до	до	по	д	апо	апо	до	дпо	по	о	апо	до	до	до
7.2 Музеи, галерии, библиотеки	дпо	по	до	до	дпо	до	апо	апо	до	дпо	по	о	апо	до	до	60 дпо
7.3 Паркове, зелени площи	о	по	о	до	о	о	ао	по	до	о	о	о	о	по	до	о
7.4 Отдых и спорт	по	по	до	до	о	о	апо	о	о	дпо	о	о	апо	до	о	о
7.5 Религия	д	о	д	д	-	д	-	-	о	д	по	д	о	-	о	о
8. Пътно движение, транспорт																
8.1 Пътища	дпо	по	до	д	дпо	д	дапо	апо	до	дпо	о	о	дпо	дпо	до	о
8.2 Градски транспорт	п	о	о	до	дпо	о	ао	о	о	до	о	о	апо	о	о	о
8.3 Градски и ж. п. транспорт	д	о	о	д	д	-	ао	ао	о	д	о	о	апо	о	о	д
8.4 Пристанища	дп	о	д	д	о	-	да	а	а	о	-	до	до	о	о	о
8.5 Летища	дп	д	д	д	дпо	до	да	-	д	до	-	д	дпо	-	-	д
9. Икономически услуги																
9.1 Газоснабдяване	п	о	д	о	о	-	о	-	д	-	-	о	д	о	до	о
9.2 Градско топлоснабдяване	п	о	о	о	о	о	о	о	а	о	-	о	-	о	о	о
9.3 Водоснабдяване	о	о	до	до	о	о	о	о	ао	о	о	о	о	о	о	о
9.4 Земеделие, лов и риболов	п	по	д	д	п	до	а	ап	д	до	-	д	д	по	д	п
9.5 Електроснабдяване	п	о	до	д	о	до	дао	-	д	о	о	о	до	о	до	о
9.6 Търговия	п	о	до	до	д	д	дао	-	д	по	п	д	д	дпо	д	д
9.7 Туризъм	по	по	до	до	по	до	дао	а	д	по	п	д	д	по	до	п

Източник: „Информационен справочник” – 1992 г. – изд. на МТРС и НЦТРЖП, София, 1993 г.

Легенда:

Д – държава; А – автономни райони; П – провинции, региони, области; О – общини
1 – Австрия; 2 – Белгия; 3 – България; 4 – Гърция; 5 – Дания; 6 – Исландия; 7 – Испания;
8 – Италия; 9 – Люксембург; 10 – Норвегия; 11 – Португалия; 12 – Финландия; 13 – Франция; 14 –
Холандия; 15 – Швейцария; 16 – Швеция.